

kých mas o tyto otázky. K tomu je třeba, říká Lenin, přinést bohatý a nejrozmanitější materiál, používat atheisticke literatury starší, zajišťovat a rozšiřovat atheisticke literaturu pro nejširší okruh čtenářů.

Sovětskí vědci se řídí těmito Leninovými vůdčími pokyny a nutno si říci, že v tom zůstáváme za nimi hodně pozadu. Vždyť naše nová literatura na atheisticke temata je velmi skromná, nemluvě na př. o otázkách komunistické morálky a pod. Nevyužili jsme doposud plně bohatého materiálu z našich dějin, z dějin české filosofie, málo

ještě najdeme publikací o vědě a náboženství.

Máme hodně překladové literatury sovětské na toto thema, což nám vydatně pomáhá. Bude teď třeba, abychom po jejím vzoru sami více psali o protináboženské tematice, zpracovávali materiál z našeho života a na základě dosavadních zkušeností, do hloubky, do šířky a zajímavě zpracovávali tyto otázky a dali své síly do služeb naší Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí. Tak nejlépe ukážeme, že se dovedeme dobře učit od sovětské vědy.

Lubomír Nový

MARXISTICKÁ STUDIA V CIZINĚ

„*Protiv buržuaznych i pravosocialističeskich fašistikatorov marksizma*“ (Izd. inostr. lit., Moskva 1952) — tak zní název nového sborníku, který v redakci T. I. Ojzermana a I. S. Narského vyšel nedávno v SSSR. V knize jsou otištěny přeložené (a zkrácené) statě marxistických filosofů různých evropských zemí, které — jak piší oba redaktoři v úvodní stati — „jsou přesvědčivým svědectvím širokého rozšíření a ohromného vlivu marxisticko-leninské filosofické vědy...“, v jejímž světle „je zvláště zřejmá nejhlubší ideová krize současné buržoasie i její pravivově socialisticke agentury, krize, která vyjadřuje nevyhnutelnost zániku kapitalistickeho řádu“.

Z knihy významného polského marxisty A. Schaffa „Narodziny i rozvoj filozofii marksistowskiej“ (Warszawa 1950) je ve sborníku přeložena aulorem nově upravená část, věnovaná kritice polského revisionismu konce 19. a počátku 20. století. Schaff tu kreslí filosofické profily polských falsifikátorů marxismu, kteří působili v polské socialisticke straně nebo se alespoň k ní přimykali, a při tom načrtává nejdůležitější etapy ve vývoji marxismu na

polské půdě a jeho rozšíření v polském dělnickém hnutí. I když se hlavně obírá táborem pravice, přece neopominul ani levici a upozorňuje i na její chyby (zvl. u Rosy Luxemburgové), které byly pravici zneužity (na př. nihilismus v národní otázce v levici zámkou k šíření velkopolského šovinismu pravice a pod.). Přes některé nedostatky, které konstatují redaktoři sborníku (Schaff se na př. omezuje na výsloveně filosofické problémy, málo si všimá souvislosti mezi ruským a polským dělnickým hnutím), je stat' závažným přínosem k dějinám marxismu (k níž české pendant bohužel ještě nebylo vytvořeno!).

U nás svými ekonomickými pracemi známý německý marxista Fred Oelssner je ve sborníku zastoupen třetí hlavou knihy „Der Marxismus der Gegenwart u. seine Kritiker“ (Berlin 1952, III. vydání). Je to stat', která odhaluje a vyvrací současné kritiky a falsifikátory marxismu v Německu, schumacherovce i buržoasní ideology. Na bohatém faktickém materiálu dokazuje Oelssner, jak všechno překrucování a „překonávání“ dialektického a historického materialismu, ekonomického učení marxismu, theorie třídního boje a státu není než

obhajobou monopolistického kapitalismu a taktikou, která směřuje k rozbití jednoty dělnické třídy.

Francouzský marxista V. Leduc, autor další stati sborníku, nazvané „Je marxism s překonán?“ (Paris 1946), si všímá vývoje pravičáckého revisionismu, znovu odhaluje smutně proslulého Hendrika de Mana a Léona Bluma a posléze — nikoliv zcela důsledně a bez nedostatků — kriticky rozebírá knížku G. Izara „Člověk — revolucionář“, která je manifestem jakéhosi mystického „spiritualistického socialismu“.

O boji francouzských komunistů na ideologické frontě nás informuje i poslední stať sborníku, „Návrat k Heg-

lovi jako poslední slovo universitního revisionismu“ (přeloženo z 20. č. La nouvelle critique 1950). Stručně jsou tu naznačeny historické kořeny a politický smysl novohegelianství a vysvětleno, proč reakční buržoasie znovu vytahuje Hegelův reakční systém (zvl. filosofii práva a náboženství), ale i mystifikovanou dialektiku.

To je stručný nástin obsahu sborníku, který je důkazem toho, jak živý, plodný a úspěšný je boj marxistického myšlení v různých zemích, i toho, jak pozorně a svědomitě jej sovětští filosofové sledují. Z obojího je si třeba vzít u nás příklad.

Jiří Cell

Z NĚKTERÝCH PUBLIKACÍ KE STUDIU DÍLA RUSKÝCH REVOLUČNÍCH DEMOKRATŮ

Velcí ruští revoluční demokraté představují nejen jádro a vrchol ruské předmarxistické filosofie, ale zároveň i největší úspěchy a vrchol veškerého předmarxistického myšlení. Protože se nejvíce přiblížili k vědeckému světovému názoru, je jejich význam vpravdě světový. Sovětští lidé jsou právem hrdí na tento bohatý myšlenkový odkaz a věnují velkou péči jeho všestrannému prostudování, zhodnocení a zpopularisování.

V posledních letech máme možnost sledovat řadu monografií, které zpracovávají díla ruských revolučních demokratů. Z nich zasluhují pozornosti zejména práce D. I. Česnokova: *Světový názor Gercenův* (Mirovozzrenije Gercena, Ogiz. Gos. izd. polit. lit., 1948, 402 stran), přeložená do češtiny a vydaná v r. 1952 Rovností (česká recenze na tuto knihu vyšla v časopise Sovětská věda — filosofie III. č. 1: J. Popelová: Český překlad knihy o filosofických názorech A. I. Gercena); práce V. N. Zamjatina: *Ekonomičeskije vzgljady N. G. Černyševskogo*, (Gos. izd. polit. lit., 1951,

448 stran), rozsáhlá monografie V. S. Kružkova: *Mirovozzrenije N. A. Dobroljubova* (Gos. izd. polit. lit., 1952, 578 stran) a práce L. A. Plókina: *Pisrev i ličraturno-obščestvennoje dviženije šestidesjatyh godov*, (Izd. Akad. nauk SSSR, Moskva—Leningrad 1945, 418 stran).

Vyjmenovaná díla osvětlují do hloubky myšlenkové bohatství velkých ruských revolučních demokratů a zároveň hodnotí jejich nedostatky a omyly, kterými platili daň své době a ostatnímu předmarxistickému myšlení.

V poslední době dostávají se nám do rukou nové publikace, osvětlující nejruznější stránky díla ruských revolučních demokratů a usnadňující jejich hlubší a správnější pochopení. Je třeba se zmínit zejména o těchto knihách: monografie o politických a právních názorech Černyševského a Dobroljubova, sborník prací Leningradské university o ruských revolučních demokratech, nový svazek literárního archivu a dvanactý svazek Archivu Marxe a Engelse.

S. A. Pokrovskij: *Političeskije i pra-*